

УДК 324.477

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**Коваленко О.В.**, здобувач, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси**Коваленко О.В. Проблеми формування стійкості регіонального підприємництва.**

У роботі охарактеризовано сучасні умови стійкості життєдіяльності бізнес-структур у зовнішньому і внутрішньому середовищі. Проведена детальна характеристика основних проблем формування стійкості регіонального підприємництва. Виділено наступні десять проблем. Відсутність системної політики щодо регіонального підприємництва та координації до підпорядкування діяльності бізнес-структур на державному та регіональному рівнях. Оподаткування регіонального підприємництва. Проблема адміністративних бар'єрів. Доступність фінансових послуг для регіонального підприємництва. Проблема забезпеченості регіонального підприємництва кадрами. Вкрай високий стан повної зношеності фондів регіонального підприємництва. Надмірне регулювання підприємницької діяльності в регіоні. Порушення антимонопольного законодавства і спроби законодавчого переділу галузевих ринків. Умови ведення регіонального бізнесу. Удосконалення законодавчого забезпечення діяльності суб'єктів регіонального підприємництва. Вирішення цих проблем забезпечить реалізацію викликів споживчого попиту населення регіону та сприятиме захисту від негативних впливів національної та світової економіки.

Коваленко О.В. Проблемы формирования устойчивости регионального предпринимательства.

В работе охарактеризованы современные условия устойчивости жизнедеятельности бизнес - структур во внешней и внутренней среде. Проведена детальная характеристика основных проблем формирования устойчивости регионального предпринимательства. Выделены следующие десять проблем. Отсутствие системной политики относительно регионального предпринимательства и координации к подчинению деятельности бизнес - структур на государственном и региональном уровнях. Налогообложение регионального предпринимательства. Проблема административных барьеров. Доступность финансовых услуг для регионального предпринимательства. Проблема обеспеченности регионального предпринимательства кадрами. Крайне высокое состояние полной изношенности фондов регионального предпринимательства. Чрезмерное регулирование предпринимательской деятельности в регионе. Нарушение антимонопольного законодательства и попытки законодательного передела отраслевых рынков. Условия ведения регионального бизнеса. Усовершенствование законодательного обеспечения деятельности субъектов регионального предпринимательства. Решение этих проблем обеспечит реализацию вызовов потребительского спроса населения региона и будет способствовать защите от негативных воздействий национальной и мировой экономики.

Kovalenko O. Problems of formation of regional stability entrepreneurship.

The article describes modern stability conditions of businesses sustainable livelihoods in the external and internal environment. The detailed description of the main problems of the formation of the sustainability of regional businesses was done. Next ten problems are distinguished. Absence of system policy of relatively regional enterprise and co-ordination to the submission of activity business - structures on state and regional levels. Taxation of regional enterprise. Problem of administrative barriers. Availability of financial services for a regional enterprise. Problem of security of regional business by shots. The extremely high state of the complete wearing out of funds of regional enterprise. Overregulation of entrepreneurial activity is in a region. Violation of antitrust legislation and attempt of legislative redistribution of branch markets. Terms of conduct of regional business. Improvement of the legislative providing of activity of regional business entities. The decision of these problems will provide realization of calls of consumer demand of population of region and will assist protecting from negative influences of national and world economy.

Постановка проблеми В сучасних умовах господарювання вітчизняні бізнес-структури орієнтовані на забезпечення стійкості основних фінансово-економічних показників, які асоціюється зі стабільністю збільшення доходів, можливостями розширення діяльності, що виступає умовою підвищення життєдіяльності організації на внутрішньому ринку. Звідси слідує, що український бізнес ґрунтується на сталість, переважно, зовнішнього середовища, розуміючи його як необхідну умову для стабільної роботи організації, збалансованості виробництва і рівня внутрішнього попиту та ефективного функціонування всієї економічної системи в цілому.

Сучасна наукова парадигма пропонує розуміти під стійкістю розвитку бізнес-структур здатність забезпечити ефективність діяльності в умовах мінливого середовища та внутрішніх трансформацій. Тому існує два напрями наукового розуміння: для зарубіжних компаній стійкість розвитку досліджується, більшою мірою, з позицій внутрішніх переваг фірми; з іншого боку вона визначається як необхідне, або як достатня умова ефективного розвитку бізнесу, при якому збалансованість економіки і стабільність зовнішнього середовища не свідчить про наявність імпульсу розвитку й досягнення економічного зростання [1,с.102]. Вивчення процесів

стійкості в регіональному підприємстві сприяє позитивному впливу на розробку нових ідей та шляхів розвитку бізнесу, активізації впровадження інновацій в реальний сектор економіки, що набуває особливої актуальності за сучасних трансформаційних змін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями формування економічної стійкості регіонального підприємства займалися такі науковці як В.Герасимчук, К. Ізмайлова, Т. Ковальчук, П. Макаренко та ін. Хоча з єдиною науковою думкою в цьому напрямі ще не визначились на сьогодні.

Загальні принципи функціонування підприємницької діяльності в умовах регіональних трансформацій розглядали у своїх працях Л. Донець, Н. Романенко, С. Мочерний, В. Сизоненко та ін.

Звертали увагу на основні аспекти стійкості регіональних підприємств такі вчені-економісти: Н.В. Алексеєнко, С.П. Бараненко, О. В.Василенко, В.Л. Іванова, Т.В. Сухорукова, А.В. Севастьянов, М.Чумаченко та ін.

Виділення невирішених проблем. Однак незважаючи на постійний інтерес до цієї проблеми з боку науковців, цілий ряд питань продовжують залишатися невирішеними і дискусійними. Не всі проблеми стійкого розвитку підприємств регіону досліджено в повній мірі.

Цілі статі. Метою даної роботи є дослідження основних проблем, які впливають на процес формування стійкого розвитку регіонального підприємства, деталізація реалізованих заходів щодо сприяння розвитку малого бізнесу, виявлення можливих напрямів вирішення існуючих проблем.

Виклад основного матеріалу. Вся сукупність наукових досліджень процесів забезпечення стійкості розвитку базується на подвійній його природі, яка й виступає викликом для подальших досліджень і наукових дискусій [3,с.31]. Так як стійкість зовнішнього середовища виступає як основна умова становлення і розвитку регіонального бізнесу, зміцнення його конкурентоспроможності. На нашу думку, істотний вплив на формування стійкості регіонального підприємства здійснюють наступні проблеми:

І проблема. Відсутність системної політики щодо регіонального підприємства та координації до підпорядкування діяльності бізнес-структур на державному та регіональному рівнях.

Останнім часом в Україні запроваджують практику залучення коштів міжнародних донорських організацій для запровадження заходів, спрямованих на підтримку малого підприємства. З кожним роком цей процес набуває обертів.

На вирішення вищезазначеної проблеми на початку 2012 р. відповідно до Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» здійснено оптимізацію дозвільної системи, спрощення системи ліцензування, оптимізація системи нагляду, спрощення процедури створення та ліквідації підприємств, розроблення заходів сприяння розвитку малого підприємства, упровадження заходів щодо прискореного перегляду регуляторних актів, прийнятих органами місцевого самоврядування.

Детальніший розгляд перерахованих кроків реалізації представляє такі дії:

1. Оптимізація дозвільної системи:

а) законодавчо затверджено вичерпний перелік документів дозвільного характеру (прийнято Закон України «Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»);

б) внесено зміни до законодавчих актів щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за порушення законодавства у сфері дозвільної системи.

2. Спрощення системи ліцензування:

а) з 78 до 57 скорочено перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню (прийнято Закон України «Щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності»);

б) для спрощення процедури отримання ліцензій суб'єктами господарювання розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України».

3. Оптимізація системи нагляду (розроблено проект Закону України «Про саморегульовані організації», яким передбачено передача саморегульованим організаціям частини функцій державного нагляду).

4. Спрощення процедури створення та ліквідації підприємств:

а) спрощено започаткування та ведення бізнесу завдяки запровадженню принципу необов'язковості свідоцтва про державну реєстрацію (прийнято Закон України «Щодо скасування свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи та фізичної особи-підприємця»);

б) спрощено процедуру припинення діяльності суб'єктів господарювання шляхом зняття з них низки адміністративних обов'язків (прийнято Закон України «Щодо спрощення процедур припинення діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»).

5. Розроблення заходів сприяння розвитку малого підприємства:

а) створюються умови для надання суб'єктам малого підприємства державної підтримки, у т.ч. фінансової (прийнято Закон України «Про розвиток та підтримку малого і середнього підприємства в Україні»);

б) створюються умови для забезпечення оптимальної процедури використання бюджетних коштів, передбачених для мікрокредитування суб'єктів малого підприємства (постанова кабінету «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємства»).

6. Упровадження заходів щодо прискореного перегляду регуляторних актів, прийнятих органами місцевого самоврядування.

7. У межах реалізації регіональних програм підтримки малого підприємництва (такі програми на 2011 – 2012 рр. було затверджено у всіх регіонах, проте, за даними Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва, за 9 місяців 2011 р. вони були профінансовані лише на 33,3 % від передбаченого) реалізуються заходи щодо створення умов для залучення інвестицій:

- а) удосконалюється нормативно-правове середовище в напрямку стимулювання розвитку підприємництва та інвестиційної діяльності;
- б) формується інфраструктура підтримки малого підприємництва;
- в) проводяться конкурси бізнес-проектів [5].

Поширеність зазначених тенденцій, в свою чергу, формує незначні інвестиційні можливості для зміцнення і підвищення внутрішньої стійкості регіональних підприємств, які могли б протистояти нестабільності зовнішнього середовища.

Найбільші значення підприємницька активність набуває в регіонах, де ефективно реалізуються великі інвестиційні проекти, або присутня порівняно більш якісна система державного менеджменту, що дозволяє забезпечувати місцеві компанії додатковими державними замовленнями, проводити заходи по розширенню житлового будівництва, активізації соціальної політики, тим самим впливаючи на якість життя населення. Іншими словами, де присутні дві головні умови стійкості: внутрішній імпульс до збереження компанії та конструктивні зовнішні впливи [4,с.87].

Отже, важливими індикаторами сприяння підприємницької активності в регіоні є інвестиційні залучення і обсяг грошових доходів домашніх господарств на окремій території, які безпосередньо пов'язані з інвестиційною активністю самого регіону.

II проблема. Оподаткування регіонального підприємництва.

Одним з основних впливів на формування сприятливого зовнішнього середовища підприємницької діяльності є фіскальна політика держави. Регіональні та місцеві органи влади в рамках чинного законодавства максимізують податкові зобов'язання для підприємницьких бізнес-структур, виявляючи в них основне джерело поповнення дохідної частини бюджетів. Таким чином, створюючи умови агресивної поведінки зовнішнього середовища бізнесу, сприяють тим самим процесам дестабілізації підприємницьких організацій, знижують можливості для формування їх стійкості. Наприклад, відомо, що єдиний податок є джерелом поповнення місцевих бюджетів. Система оподаткування у вигляді єдиного податку на дохід для окремих видів діяльності встановлюється Податковим Кодексом України, а вводиться в дію нормативними правовими актами відповідних органів управління, які й використовують максимальне податкове навантаження на регіональне підприємство, не беручи до уваги наслідки такої політики. Найчастіше, рівень зростання податкових платежів суттєво перевищує рівень зростання одержуваного підприємцями прибутку. І, в результаті, регіональне підприємство, діяльність якого спрямована на стійкий фінансовий розвиток регіонів, втрачає не тільки можливість, але й інтерес до свого розвитку.

Тому в Україні ще не склалася така система оподаткування, яка б була сприятлива до умов розвитку підприємницької активності. До числа явних недоліків податкової системи можна віднести: високий рівень реального податкового навантаження, який складається не тільки з податкових платежів, але малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат, що перевищують доходи бюджету; складний механізм оподаткування (подвійне оподаткування); значна кількість нормативно-правового забезпечення, яке повинно бути використано як органами державної податкової служби, так і платниками в процесі оподаткування та ін.

III проблема. Проблема адміністративних бар'єрів.

Проблема адміністративних бар'єрів стоїть досі дуже гостро, і вирішити її, можливо, буде тільки шляхом покращення якості роботи самих представників бізнес-структур та органів влади, шляхом створення спеціальних комітетів по адміністративному спрощенню.

IV проблема. Доступність фінансових послуг для регіонального підприємництва.

Стійкість підприємницької діяльності безпосередньо залежить від можливості інвестувати свій розвиток. В умовах відсутності власних джерел фінансування, доступність фінансових послуг на ринку, отримує першочергове значення для підприємств регіону. За даними Світового банку, більшість прямих іноземних інвестицій отримують: Бразилія, Китай, Індія, Корея, Росія і Південна Африка. Ця географічна концентрація, ймовірно, збережеться, через розмір цих економічних систем, а також через рівень затребуваності в капіталі і участі іноземних інвесторів у розробці сировинних проектів.

V проблема. Проблема забезпеченості регіонального підприємництва кадрами.

Освіта, підготовка кадрів існують сьогодні поза стратегією розвитку економіки, запитами ринку, прогнозами розвитку регіонального підприємництва в нашій країні. Приплив нових людей в бізнес серйозно стримується і конкуренцією, й тим, що молодь віддає пріоритет роботі на держслужбі, в крупних комерційних структурах, де забезпечений постійний дохід. Тематика щодо створення спеціальної системи освіти для малого бізнесу не є новою. Тим не менш, багато практиків висувають розвиток ефективної системи освіти для підприємництва в число найважливіших пріоритетів. Це підтверджують і спостереження зарубіжних дослідників, які приходять до висновку, що фінансові проблеми малих підприємств пов'язані в першу чергу з недостатньою кваліфікацією менеджерів даної сфери.

VI проблема. Вкрай високий стан повної зношеності фондів регіонального підприємництва.

В результаті старіння обладнання приводить до переносу частини його вартості на знову створювані товари і послуги, стримуючи тим самим перманентне підвищення цін.

VII проблема. Надмірне регулювання підприємницької діяльності в регіоні.

Цей факт сьогодні проявляється майже у всіх сферах бізнесу. У цьому зв'язку, підприємницьке співтовариство покладає великі надії на скорочення адміністративних бар'єрів та корупції за рахунок введення адміністративних регламентів і стандартів державних послуг.

VIII проблема. Порушення антимонопольного законодавства і спроби законодавчого переділу галузевих ринків.

Сьогодні фактично з'явився новий тип обмеження конкуренції. Якщо раніше говорили в основному про порушення антимонопольного законодавства, то зараз все частіше робляться спроби обмежити конкуренцію законодавчими механізмами за допомогою змін у держрегулюванні підприємницької діяльності регіонів.

З цією метою законодавчо закріплюються обмежувальні бар'єри входу на відповідні ринки і різко змінюються методи держрегулювання різних сфер підприємницької діяльності в регіонах. Дана проблема стала носити системний характер.

Таким чином, необхідно відслідковувати не тільки порушення антимонопольного законодавства, але й спроби законодавчого переділу галузевих ринків. Врахування всі умови державного антимонопольного законодавства, що має стати обов'язковим при прийнятті нормативно-правових актів у сфері державного регулювання підприємницької діяльності регіону.

IX проблема. Умови ведення регіонального бізнесу.

Сьогодні переважна більшість середніх і, особливо, малих підприємств використовують для здійснення підприємницької діяльності орендовані приміщення. Розробка та реалізація комплексу заходів, що надають гарантії суб'єктам малого бізнесу за доступними пільговими умовами надання приміщень або викупу нерухомого державного та муніципального майна у власність, є одним з першорядних завдань.

X проблема. Удосконалення законодавчого забезпечення діяльності суб'єктів регіонального підприємництва.

Порівняно із зарубіжним досвідом український регіональний бізнес має нерозвинену правову систему та неналагоджений механізм функціонування виконавчої влади, яка в значній мірі орієнтована на власні інтереси. Тому сам процес вирішення важливих питань у сфері підприємництва робить наш регіональний бізнес більш особистим і неформальним, тіншовим та корумпованим і т.д.

Висновки та пропозиції. Таким чином, виявлені нами проблеми формування стійкості регіонального підприємництва підтверджують той факт, що вітчизняні підприємці перебувають у стані перманентної нестійкості, піддаючись інколи неадекватним умовам, а саме необхідності змінювати напрямки діяльності, адаптуючись до викликів споживчого попиту, і незахищеності від негативних впливів національної та світової економічної кон'юнктури [2, с.70]. Така ситуація призводить до того, що бізнес, орієнтуючись на забезпечення своїх потреб, часто не має можливості інтегрувати з малого в середній та великий бізнес, тим самим стримуючи свій сталий розвиток.

Список використаних джерел:

1. Алексеев И. В. Инновационный розвиток підприємств регіону та його фінансове забезпечення / И. В. Алексеев, С. В. Паранчук, О. С. Червінська // Регіональна економіка. – 2012. – № 2. – С. 99–108.
2. Борщук Є. М. Ринкові механізми економіки стійкого розвитку / Є. М. Борщук // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С.62-71.
3. Лутчин Н. Статистичне вивчення якості та стійкості економічного зростання: регіональний аспект / Н. Лутчин // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2011. – № 129. – С. 29–32.
4. Проценко Н.Б. Методологічні аспекти оцінки економічної стійкості підприємств // Регіональна економіка. – 2007. – №2. – С.86-94. – С. 87.
5. <http://www.niss.gov.ua> – [Електронний ресурс] – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України.

Ключові слова: стійкість регіонального підприємництва, проблеми, економічна реформа, бізнес-структури, законодавче забезпечення.

Ключевые слова: устойчивость регионального предпринимательства, проблемы, экономическая реформа, бизнес-структуры, законодательное обеспечение.

Keywords: stability of regional entrepreneurship, problems, economic reform, business structures, legal framework.